

Φαρμακοποιός

ΜΟΝΟΓΡΑΦΙΑ ΤΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Το κύριο καθήκον του φαρμακοποιού, που ορίζεται διεθνώς από αντίστοιχη νομοθεσία, είναι η εξασφάλιση και η διάθεση φαρμάκων στους ασθενείς. Αυτό το βασικό καθήκον, το οποίο δυνατόν να ασκείται στο επίπεδο της συνοικίας ή του νοσοκομείου, συνεπάγεται, τη γενικά αναγνωρισμένη και συνεχώς αυξανόμενη συμμετοχή του φαρμακοποιού στην παροχή και αξιολόγηση της φαρμακευτικής πληροφόρησης προς κάθε ενδιαφερόμενο, όπως τον ασθενή, το γιατρό, το νοσηλευτικό προσωπικό, τα άλλα επαγγέλματα υγείας, καθώς και το ευρύτερο κοινό. Λόγω της εκπαίδευσης, των γνώσεων και της πείρας του, ο φαρμακοποιός εξυπηρετεί τη δημόσια υγεία και με άλλους τρόπους στα Πανεπιστήμια, στις Κρατικές Υπηρεσίες και στη Βιομηχανία Φαρμάκων, με τη διδασκαλία, την έρευνα, τη συμμετοχή του στη βιομηχανική παραγωγή και τον έλεγχο ποιότητας των παρασκευασμάτων κ.α.

Τμήματα Φαρμακευτικής λειτουργούν στη Σχολή Επιστημών Υγείας των Πανεπιστημίων Θεσσαλονίκης, Αθήνας και Πάτρας. Η φοίτηση στα παραπάνω τμήματα διαρκεί 10 εξάμηνα.

Ο πτυχιούχος Φαρμακοποιός έχει τη δυνατότητα να απασχοληθεί στους παρακάτω τομείς:

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Δημόσιος υπάλληλος

Στην κατηγορία των Φαρμακοποιών δημοσίων υπαλλήλων συγκαταλέγονται οι Φαρμακοποιοί που εργάζονται σε δημόσια θέση, δηλαδή:

- Σε Δημόσιες Υπηρεσίες
- Σε ασφαλιστικά Ταμεία και Οργανισμούς (Ι.Κ.Α.-Ο.Γ.Α. κ.ά.)
- Στον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων
- Σε κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας και Πρόνοιας
- Στα φαρμακεία των κρατικών νοσοκομείων.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ελεύθερος επαγγελματίας

Ελεύθερος επαγγελματίας χαρακτηρίζεται ο φαρμακοποιός που δεν παρέχει εργασία με εξαρτημένη υπαλληλική σχέση. Ο φαρμακοποιός ελεύθερος επαγγελματίας μπορεί να ανοίξει δικό του φαρμακείο σύμφωνα με το νόμο 1963/91 και ως προς την οργάνωση και συγκρότηση, σύμφωνα με το προεδρικό διάταγμα υπ' αριθ. 312/92. Για την άσκηση του ελεύθερου επαγγέλματος είναι απαραίτητη άδεια που χορηγείται από το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕΣΥ), η οποία προ-

ϋποθέτει ετήσια εξάσκηση σε φαρμακείο.

Ιδιωτικός υπάλληλος

Ο Φαρμακοποιός ιδιωτικός υπάλληλος μπορεί να εργάζεται:

- Σε Αντιπροσωπείες Φαρμακευτικών Οίκων του εξωτερικού ή σε Πρατήρια Ελληνικών Φαρμακευτικών Βιομηχανιών
- Ως επιστημονικό προσωπικό στους τομείς έρευνας και παραγωγής σε ελληνικές Φαρμακοβιομηχανίες
- Στα φαρμακεία των ιδιωτικών νοσοκομείων, όπου λειτουργούν φαρμακεία

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ακαδημαϊκός στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

Απαραίτητη προϋπόθεση για την ακαδημαϊκή σταδιοδρομία είναι η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής και η ύπαρξη σχετικού ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου. Η προκήρυξη θέσεων και η επιλογή στις διάφορες ακαδημαϊκές βαθμίδες γίνεται από τα πανεπιστημιακά τμήματα ενώ η ορθότητα και η νομιμότητά τους ελέγχεται από το Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού (Α.Σ.Ε.Π.).

Κατευθύνσεις / Εξειδικεύσεις από προπτυχιακές σπουδές

Στο τμήμα Φαρμακευτικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης υπάρχουν οι παρακάτω τομείς σπουδών οι οποίοι και αναφέρονται ενδεικτικά:

1. ΤΟΜΕΑΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΧΗΜΕΙΑΣ

Αντικείμενα της κατεύθυνσης είναι:

- Η από χημική και φαρμακοχημική άποψη μελέτη ουσιών φαρμακευτικού και ευρύτερου βιολογικού ενδιαφέροντος.
- Η χημική και φαρμακοχημική μελέτη ενώσεων (οργανικών, ανόργανων, μεταλλοργανικών) ευρύτερου φαρμακευτικού – βιολογικού ενδιαφέροντος περιλαμβάνει: Σχεδιασμό, σύνθεση (απομόνωση) διαχωρισμό – παραλαβή, ιδιότητες, έλεγχο (ταυτοποίησης, καθαρότητας, περιεκτικότητας) και δομή των ενώσεων.
- Η χημική και φαρμακοχημική μελέτη (δράση, τύχη, αλληλεπίδραση) των βιολογικά δραστικών ουσιών.
- Η σχέση μοριακής δομής/δράσης βιολογικά δραστικών ενώσεων. Οι ποσοτικές σχέσεις όλων των παραπάνω, δηλαδή: δομή, ιδιότητες και συμπεριφορά από θεωρητικής άποψης.
- Η μελέτη χημικών αρχών και μεθόδων που υποβοηθούν στην ανάπτυξη της φαρμακοχημείας.
- Χημική άποψη της ανοσολογίας.

2. ΤΟΜΕΑΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Αντικείμενα της κατεύθυνσης είναι:

- Η φαρμακευτική πράξη και νομοθεσία (εκτέλεση συνταγών και φαρμακοτεχνικών εργασιών στο φαρμακείο και στο νοσοκομείο).
- Η θεώρηση των φαρμακευτικών ουσιών και των σκευασμάτων ως και των συστημάτων εφαρμογής και δράσης αυτών (φυσικοί και χημικοί νόμοι) από φυσική – φαρμακευτική άποψη.
- Οι βασικές φαρμακοτεχνικές διεργασίες σε ημιβιομηχανική κλίμακα των πρώτων υλών και φαρμακευτικών ουσιών καθώς και ο σχεδιασμός, η τεχνολογία και η μορφοποίηση αυτών σε σκευάσματα και καλλυντικά προϊόντα.
- Η εκτίμηση της ποιότητας φαρμάκων, καλλυντικών και γενικά προϊόντων φυτικής προέλευσης, σκευασμάτων και ουσιών, με εφαρμογή μεθόδων ελέγχου (φυσικοχημικών, τεχνολογικών, μικροβιολογικών, *in vivo*, κλπ)
- Η βιοφαρμακευτική τεχνολογία των σκευασμάτων και οι παράγοντες που επιδρούν στην αποτελεσματικότητα κατά την *in vivo* εφαρμογή τους.
- Η τεχνολογική μελέτη παραγόντων που επηρεάζουν την παραλαβή, την επεξεργασία, τον έλεγχο φυσικών προϊόντων και των συστατικών τους.

3. ΤΟΜΕΑΣ ΦΑΡΜΑΚΟΓΝΩΣΙΑΣ – ΦΑΡΜΑΚΟΛΟΓΙΑΣ

α. Φαρμακογνωσία

Αντικείμενα της κατεύθυνσης είναι:

- Η Χημεία των φυσικών προϊόντων (φυτικής, ζωικής και ορυκτής προέλευσης), δηλαδή η απομόνωση δραστικών συστατικών, ταυτοποίηση, έλεγχος και χημική μελέτη (Γενική Φαρμακογνωσία-Δρογοχημεία).
- Η μελέτη φαρμακευτικού ενδιαφέροντος δρογών και αρωματικών φυτών (αιθέρια έλαια, αλκαλοειδή κλπ.: ανάλυση, προδιαγραφές και μέθοδοι βελτιώσεώς των). Περιγραφή των δρόγων, κατάταξη, μικροσκοπικός έλεγχος, καλλιέργεια αυτών, απομόνωση, ταυτοποίηση, έλεγχος και βιογένεση των φυσικών προϊόντων τους (Εφαρμοσμένη Φαρμακογνωσία)
- Η εφαρμογή φυσικοχημικών μεθόδων που χρησιμοποιούνται στη Φαρμακογνωσία.

β. Φαρμακολογία

Αντικείμενα της κατεύθυνσης είναι:

- Η φαρμακολογική ανάπτυξη των νέων φαρμάκων και βελτίωση των γνωστών φαρμακευτικών ουσιών και η μελέτη δομής και φαρμακολογικής δράσης σε βιοχημικό, μοριακό επίπεδο (*in vitro*) καθώς *in situ* (απομονωθέντα όργανα) και *in vivo* (πειραματόζωα). Η φαρμακοδυναμική μελέτη των φαρμακολογικών ενεργειών, ανεπιθύμητων ενεργειών και αλληλεπιδράσεων φαρμάκων.
- Η ανάλυση δράσης χημειοθεραπευτικών για μικροβιακές λοιμώξεις, παρασιτικές αρρώστιες, ιώσεις και νεοπλασίες. Η φαρμακολογική ανάλυση και κλινική δοκιμασία φαρμάκων (μηχανισμοί απορρόφησης, κατανομής, αποβολής φαρμάκων), καθορισμός δόσεων, θεραπευτικά πρωτόκολλα, αλληλεπιδράσεις φαρμάκων.
- Η φαρμακευτική μελέτη της ιδιοσυγκρασίας, μεταβολικής διεργασίας, εθισμού, ψυχικής και φυσικής εξάρτησης και αντίστασης στα φάρμακα.
- Η ανοσοφαρμακολογική ανάλυση αλλεργιογόνων παραγόντων, φαρμακευτικών ουσιών, μηχανισμοί ανοσοκαταστολής από φάρμακα καθώς και η φαρμακολογική βάση των φαινομένων υπερευαισθησίας.
- Η τοξολογική μελέτη των μηχανισμών ανεπιθύμητης ενέργειας φαρμάκων, φυσικών προϊόντων, δηλητηρίων, τοξινών, τερατογόνων και μεταλλαξιογόνων, ουσιών *in vitro* και *in vivo*.
- Η μελέτη φαρμακολογικής δράσης μακρομοριακών παραγόντων (εμβόλια, οπιοί, πρωτεΐνες, ορμόνες κ.α.) και προϊόντων μεταβολισμού μικροοργανισμών που παρασκευάζονται με μεθόδους βιοτεχνολογίας.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

1. ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΕΝΩΣΕΩΝ

Σκοπός του προγράμματος είναι αφ' ενός η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και η εφαρμογή της νέας γνώσης και τεχνολογίας στις νέες συνθήκες, αφ' ετέρου η εξειδίκευση νέων επιστημόνων και η δημιουργία στελεχών ικανών να αντιμετωπίσουν προβλήματα μεταφοράς και αφομοίωσης νέων διαδικασιών υψηλής τεχνολογίας και να συνεισφέρουν στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας.

Με τη δημιουργία της προτεινόμενης ειδίκευσης, η οποία θα αποτελείται από μαθήματα, εργαστηριακή εξάσκηση και πρακτική εξάσκηση στη βιομηχανία προσανατολισμένα στην παραγωγή και τον έλεγχο φαρμακευτικών ουσιών στις Φαρμακοβιομηχανίες, θα εξασφαλιστεί η θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση για την εφαρμογή επιστημονικών και τεχνολογικών γνώσεων και δεξιοτήτων στο χώρο της Φαρμακευτικής βιομηχανίας. Η οργάνωση για την μεταπτυχιακή εκπαίδευση νέων επιστημόνων με αυτή την εξειδίκευση θα εξασφαλίσει την καλύτερη δυνατή προετοιμασία για την ταχύτερη ένταξη του στελεχιακού δυναμικού στην παραγωγή και την υψηλή του παραγωγικότητα.

Η συστηματική σχεδίαση και ανάπτυξη του προγράμματος σπουδών της ειδίκευσης Παραγωγή και Έλεγχος Φαρμακευτικών Ενώσεων και οι διαδικασίες που θα ακολουθηθούν για τη διεθνή του προβολή, θα αναβαθμίσει τις μεταπτυχιακές σπουδές της Φαρμακευτικής στην Ελλάδα και θα τις εντάξει οργανικά σ' ένα ευρωπαϊκό και ευρύτερα διεθνές πλαίσιο εκπαιδευτικής και ερευνητικής συνεργασίας.

Τμήμα Φαρμακευτικής συνεργαζόμενο με το Φαρμακευτικό του Α.Π.Θ.

2. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ

Κατά τη διάρκεια των σπουδών για τη λήψη του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές υποχρεώνονται να παρακολουθήσουν μεταπτυχιακά μαθήματα και σεμινάρια και να συμμετάσχουν στις Εργαστηριακές Ασκήσεις, οι οποίες προβλέπονται για ορισμένα από τα μαθήματα και αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα αυτών. Υποχρεούνται επίσης στην εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας

Τμήμα Φαρμακευτικής

3. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ στους εξής τομείς:

- A. Κλινική Φαρμακευτική
- B. Βιοφαρμακευτική - Φαρμακοκινητική
- Γ. Φαρμακευτική Τεχνολογία
- Δ. Καλλυντικά - Κοσμητολογία
- Ε. Συνθετική Φαρμακευτική Χημεία
- ΣΤ. Φαρμακευτική Ανάλυση - Έλεγχος Ποιότητας
- Z. Φαρμακογνωσία Βιοδραστικών Φυσικών Προϊόντων
- H. Εφαρμογές - Χρήσεις Φυσικών Προϊόντων

Θ. Ραδιοφαρμακευτική Χημεία

Οι Ειδικότητες Β. Βιοφαρμακευτική - Φαρμακοκινητική Γ. Φαρμακευτική Τεχνολογία Δ. Καλλυντικά - Κοσμητολογία δε θα δεχθούν μεταπτυχιακούς φοιτητές για τα ακαδημαϊκά έτη 1998-1999 και 1999-2000.

Οι στόχοι του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας στο πεδίο των Φαρμακευτικών Επιστημών. Ειδικότερα, οι μεταπτυχιακές σπουδές αποβλέπουν στην προσφορά εξειδίκευσης σε νέους επιστήμονες, τόσο στην ευρύτερη περιοχή των Φαρμακευτικών Επιστημών όσο και σε επιμέρους κλάδους, με στόχο την ανάδειξη επιστημόνων ικανών να συμβάλλουν στην εκπαιδευτική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας.

Επιπλέον οι μεταπτυχιακές σπουδές που οδηγούν στην απόκτηση του Διδακτορικού Διπλώματος αποβλέπουν στη ανάδειξη επιστημόνων με ευρύτητα γνώσεων και ερευνητική ικανότητα, οι οποίοι θα συμβάλλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη των Φαρμακευτικών Επιστημών και των εφαρμογών τους και θα καλύπτουν περισσότερες από μία εξειδικεύσεις.

Τμήμα Φαρμακευτικής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

1. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

- A. Φαρμακοχημεία - Φαρμακευτικά Προϊόντα
- B. Βιομηχανική Φαρμακευτική
- Γ. Ραδιοφαρμακευτική

Το Πρόγραμμα στοχεύει στην εκπαίδευση, κατάρτιση και εξειδίκευση νέων επιστημόνων σε σύγχρονους τομείς της Φαρμακευτικής Επιστήμης προσανατολισμένους στις ανάγκες της παραγωγής και της αγοράς, τη σύνδεση της έρευνας με την παραγωγή, την ενίσχυση των μηχανισμών μεταφοράς τεχνολογίας προς τις ελληνικές παραγωγικές μονάδες, τη δημιουργία κατάλληλης ανθρώπινης υποδομής που θα στηρίξει τη συμμετοχή της χώρας στις διεθνείς εξελίξεις της επιστήμης, την αφομοίωση της εισαγόμενης τεχνολογίας, την υποστήριξη της έρευνας και τη διείσδυση σε νέους κλάδους της Φαρμακευτικής Επιστήμης.

Τμήμα Φαρμακευτικής

2. ΙΑΤΡΙΚΗ - ΧΗΜΕΙΑ: ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατάρτιση ειδικών στη Χημεία Φυσικών Προϊόντων υψηλού επιπέδου (θεωρητικού και τεχνολογικού), οι οποίοι θα συμβάλλουν στην παραγωγή του νέου, σύγχρονου και ταχέως αναπτυσσόμενου αυτού διεπιστημονικού κλάδου και της αντίστοιχης τεχνολογίας στη χώρα μας. Τα άτομα αυτά θα είναι ικανά να στελεχώσουν την

αντίστοιχη βιομηχανία καθώς και στους στρατηγικούς τομείς των Πανεπιστημίων, Ερευνητικών Ινστιτούτων και της Δημόσιας Διοίκησης και να συμβάλλουν με τη σειρά τους στην ανάπτυξή τους.

Διατμηματικό Π.Μ.Σ. τμήματος Χημείας, συνεργαζόμενο με το τμήμα Φαρμακευτικής

Τα άτομα αυτά θα είναι ικανά να στελεχώσουν την αντίστοιχη βιομηχανία καθώς και στους στρατηγικούς τομείς των Πανεπιστημίων, Ερευνητικών Ινστιτούτων και της Δημόσιας Διοίκησης και να συμβάλλουν με τη σειρά τους στην ανάπτυξή τους.

Διατμηματικό Π.Μ.Σ., τμήματος Χημείας, συνεργαζόμενο με τα τμήματα Ιατρικής Κρήτης, Χημείας Αθηνών, Χημείας Θεσσαλονίκης, Χημείας Πατρών, Χημείας Ιωαννίνων, Φαρμακευτικής Πατρών.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

1. ΑΠΟΜΟΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΘΕΣΗ ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Σκοπός του προγράμματος είναι η κατάρτιση ειδικών στη Χημεία Φυσικών Προϊόντων υψηλού επιπέδου (θεωρητικού και τεχνολογικού), οι οποίοι θα συμβάλλουν στην παραγωγή του νέου, σύγχρονου και ταχέως αναπτυσσόμενου αυτού διεπιστημονικού κλάδου και της αντίστοιχης τεχνολογίας στη χώρα μας.

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Στα πανεπιστημιακά τμήματα είναι επίσης δυνατή η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής, η οποία μπορεί είτε να αποτελέσει συνέχεια του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης, είτε να γίνεται ανεξάρτητα.

Το θέμα της διδακτορικής διατριβής καθορίζεται σε συνεργασία του ενδιαφερόμενου με τα μέλη ΔΕΠ τα οποία αναλαμβάνουν την επίβλεψή της.

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

Πέραν του πτυχίου Φαρμακευτικής Σχολής, για την εξάσκηση του επαγγέλματος του Φαρμακοποιού απαιτείται και πρακτική άσκηση σε Φαρμακείο, Φαρμακευτική Υπηρεσία Νοσοκομείου ή Φαρμακοβιομηχανία.

Σύμφωνα με την παρ. 4 της υπ' αρ. Α4/ΟΙΚ. 1022/17- 3 -93 υπ. Αποφάσεως: Η πρακτική άσκηση στην Ελλάδα, για τη λήψη άδειας άσκησης του φαρμακευτικού επαγγέλματος, ορίζεται σ' ένα (1) χρόνο σύμφωνα και με αριθ. 3 απόφαση της Ολομέλειας του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας της 4.4.85, ως εξής:

- α. Τρεις (3) μήνες σε φαρμακείο ανοιχτό στο κοινό, σε πόλεις άνω των 5.000 κατοίκων
- β. Τρεις (3) μήνες σε Φαρμακείο Νοσοκομείου, υπό την εποπτεία της φαρμακευτικής υπηρεσίας αυτού
- γ. Τρεις (3) μήνες σε φαρμακοβιομηχανία, είτε σε φαρμακείο ανοιχτό στο κοινό, ως ανωτέρω.
- δ. Τρεις (3) μήνες σε φαρμακείο ανοιχτό στο κοινό ή σε φαρμακείο νοσοκομείου, ως ανωτέρω, κατ' επιλογή του ενδιαφερομένου.

Η πρακτική άσκηση γίνεται μετά την περάτωση πανεπιστημιακών σπουδών οκτώ (8) εξαμήνων και αποδεικνύεται σύμφωνα με τα άρθρα 9 και 10 του Ν. 206/1947. Ειδικά προκειμένου περί πιστοποιητικού πρακτικής άσκησης των τελειοφοίτων σε φαρμακεία νοσοκομείων, το πιστοποιητικό χορηγείται από το Διευθυντή φαρμακοποιό του Νοσοκομείου και θεωρείται για το γνήσιο της υπογραφής του από τον Διοικητικό Διευθυντή του Νοσοκομείου και δεν απαιτείται ένορκη βεβαίωση.

Σύμφωνα με την υπ' αρ. Υ7/ΟΙΚ.2599/28-4-93 ερμηνευτική εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων:

Προκειμένου οι τελειόφοιτοι να αρχίσουν την πρακτική άσκηση, σύμφωνα με όσα ορίζονται στην ανωτέρω απόφαση, θα προσκομίζουν βεβαίωση της οικείας Φαρμακευτικής Σχολής ότι έχουν περατώσει τις θεωρητικές σπουδές οκτώ (8) εξαμήνων. Η πρακτική άσκηση θα γίνεται σε νοσοκομείο ή φαρμακείο ανοιχτό στο κοινό όπως ειδικότερα προβλέπεται στην ανωτέρω απόφαση. Σύμφωνα με τον υπ' αριθ. Υ7/4282/30.7.93 (Υπουργική απόφαση με την οποία έγινε πλήρης εναρμόνιση με τις οδηγίες 85/432 και 85/433 της Ε.Ε., το τρίμηνο της πρακτικής αύξησης σε Φαρμακοβιομηχανία έχει καταργηθεί, διότι έχει παρέλθει η πενταετία, η αναφερόμενη στο άρθρο 2 παρ. 4 σημ. β' της οδηγίας 85/432/ΕΟΚ, που προέβλεπε πρακτική άσκηση σε επιχείρηση παρασκευής φαρμάκων. Δεν υπάρχει δυνατότητα επαναφοράς της ανωτέρω πρακτικής άσκησης δεδομένου ότι οι Οδηγίες της Ε.Ε. είναι δεσμευτικές για όλα τα Κράτη - Μέλη της Ε.Ε.

1. Στις διατάξεις της απόφασης αυτής υπάγονται υποχρεωτικά όλοι οι φοιτητές φαρμακευτικής που θα αρχίσουν τη φοίτησή τους το ακαδημαϊκό έτος 1993-1994 και μετέπειτα.
2. Οι φοιτητές φαρμακευτικής προηγούμενων έχουν τη δυνατότητα να ακολουθήσουν είτε το σύστημα της απόφασης αυτής, είτε το σύστημά της προηγούμενης απόφασης Α4/5226/6-11/87 (ΦΕΚ Β', 613/10-11-87) με εξαίρεση, ως ανωτέρω, την άσκηση σε φαρμακοβιομηχανία.

Πηγή: Οδηγός Σπουδών Φαρμακευτικής Σχολής, Ακαδημαϊκό Έτος 1998-1999, Αθήνα 1998

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ ΘΕΣΕΙΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

● Φαρμακείο ανοιχτό στο κοινό

Αποτελεί την πιο συνηθισμένη οδό αποκατάστασης των φαρμακοποιών. Οι περισσότεροι από τους φαρμακοποιούς της χώρας, συνολικά περί τους 8000, απασχολούνται στο χώρο αυτό. Υπάρχουν περίπου 7000 φαρμακεία.

● Φαρμακαποθήκες

Απασχολούν επιστήμονες φαρμακοποιούς και υπάρχουν περίπου 250 φαρμακαποθήκες. Συνολικά.

● Νοσοκομεία

A. Φαρμακείο Νοσοκομείου, νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί: Κατά τον ισχύοντα νόμο, το φαρμακείο κάθε νοσοκομείου λειτουργεί μόνο με την υπηρεσία φαρμακοποιού, και μάλιστα υποχρεωτικά θα πρέπει ανά 150 κλίνες, να αντιστοιχεί τουλάχιστον ένας φαρμακοποιός. Σήμερα υπάρχουν περίπου 300 νοσοκομειακοί φαρμακοποιοί

B. Στο θάλαμο του νοσοκομείου, κλινικοί φαρμακοποιοί: Γρήγορα θα πρέπει να γίνει διαχωρισμός των φαρμακοποιών νοσοκομείου σε κλινικούς και νοσοκομειακούς φαρμακοποιούς, για να εξασφαλιστεί φαρμακευτική περίθαλψη πληρέστερη, ασφαλέστερη και εξατομικευμένη, ανάλογα προς τη ιδιαιτερότητα κάθε ασθενούς (π.χ. φύλο, ηλικία, άλλες παθήσεις, παράλληλα λαμβανόμενα φάρμακα). Στον ισχύοντα νόμο για την οργάνωση νοσοκομείου προβλέπεται θέση ειδικών κλινικών φαρμακοποιών.

● Κέντρα Υγείας

Το Κέντρο Υγείας είναι σημαντική μονάδα πρωτοβάθμιας ιατρικής περίθαλψης, με ιατρικό προσωπικό που πρέπει να κυμαίνεται από 15 έως 45 γιατρούς διαφόρων ειδικοτήτων. Σε μια τέτοια μονάδα μπορεί να φανταστεί κανείς ότι γίνεται διακίνηση φαρμάκων και άλλων σχετικών υλικών, και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Σύμφωνα με το νόμο, η διακίνηση φαρμάκων πρέπει να γίνεται αποκλειστικά μέσω φαρμακοποιού. Παρ' όλα αυτά, στον κανονισμό για την οργάνωση Κέντρων Υγείας, μόνο δυνητικά αναφέρεται η στελέχωση των φαρμακείων τους με φαρμακοποιό. Ο φαρμακοποιός αυτός όμως, εκτός από την υπεύθυνη διακίνηση του φαρμακευτικού υλικού, θα μπορούσε και παραπέρα να αξιοποιηθεί στην κοινότητα, παρέχοντας στον πληθυσμό πληροφορίες και βοήθεια σε προβλήματα που τον απασχολούν, π.χ. σχετικά με ναρκωτικά ή με την ασφάλεια και τους κινδύνους από τα φάρμακα.

● Φαρμακευτική Βιομηχανία

Απασχολεί ή μπορεί να απασχολήσει φαρμακοποιούς στους τομείς της παραγωγής, του ελέγχου, της ενημέρωσης και προώθησης, αλλά και της έρευνας και ανάπτυξης φαρμάκων. Η φαρμακευτική βιομηχανία σήμερα απασχολεί περί τους 750 φαρμακοποιούς, από τους οποίους οι 250 απασχολούνται στον έλεγχο και στην παραγωγή και οι 600 σε άλλες υπηρεσίες. Η φαρμακευτική έρευνα στη φαρμακευτική βιομηχανία στην Ελλάδα δεν είναι ανεπτυγμένη, αν και τελευταίως αρχί-

ζουν να γίνονται κάποια πρώτα βήματα. Το ίδιο ισχύει και για την ανάπτυξη νέων φαρμάκων, που προϋποθέτει την έρευνα.

● Παρασκευή και Έλεγχος Ανοσοβιολογικών Προϊόντων

Πρόκειται για παρασκευή ορών, εμβολίων και άλλων υλικών, π.χ. ιντερφερόνης. Από τα προϊόντα αυτά, παρασκευάζονται στην Ελλάδα ελάχιστα για ανθρώπινη χρήση. Αντιθέτως, αρκετά τέτοια προϊόντα παρασκευάζονται στη χώρα μας για χρήση στην κτηνιατρική. Μικρός αριθμός φαρμακοποιών, περίπου 10, απασχολούνται στο χώρο αυτό.

● Βιομηχανία Καλλυντικών

Αυτή ουσιαστικά, λόγω της φύσης της, είναι παραφαρμακευτική βιομηχανία, στην οποία ο φαρμακοποιός μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο. Η βιομηχανία αυτή έχει ανάπτυξη στη χώρα μας. Σ' αυτό τον κλάδο απασχολούνται περίπου 60 φαρμακοποιοί.

● Κρατική Διοίκηση (Κυρίως Υπουργείο Υγείας – Πρόνοιες), Νομαρχίες

Εδώ, οι Φαρμακοποιοί είναι υπάλληλοι στο Υπουργείο, κυρίως στη Διεύθυνση Φαρμακείων, στο Τμήμα Ναρκωτικών, καθώς και στα Υγειονομικά Κέντρα ως ελεγκτές φαρμακείων. Στο χώρο αυτό απασχολούνται περίπου 100 φαρμακοποιοί.

● Ασφαλιστικά Ταμεία (Ι,Κ,Α,, Ο.Γ.Α., κλπ.)

Απασχολούν ως ελεγκτές περί 100 φαρμακοποιούς.

● Ένοπλες Δυνάμεις-Στρατιωτικοί Φαρμακοποιοί

Οι φαρμακοποιοί αυτοί απασχολούνται σε στρατιωτικά νοσοκομεία, σε μεγάλες μονάδες, π.χ. μεραρχίες - τάγματα υγειονομικού, σε αποθήκες φαρμακευτικών υλικών, σε εργαστήρια. Σήμερα υπηρετούν περίπου 100 στρατιωτικοί φαρμακοποιοί στην Ελλάδα.

Υπηρετούν ακόμη, ως υπάλληλοι ιδιωτικών φαρμακείων και διάφοροι άλλοι μισθωτοί υπάλληλοι περίπου 1800 φαρμακοποιοί.

● Τμήματα Φαρμακευτικής των Α.Ε.Ι. της Ελλάδας

Συνολικά απασχολούνται περίπου 120 φαρμακοποιοί, ως μέλη του διδακτικού προσωπικού και ερευνητές, στους κυριότερους κλάδους των φαρμακευτικών επιστημών.

● Φαρμακευτική Έρευνα σε Κρατικά και άλλα Ερευνητικά Κέντρα

Φαρμακευτική έρευνα γίνεται σε μερικά Κρατικά Ερευνητικά Κέντρα, όπως το Ε.Κ.Ε.Φ.Ε. «Δημόκριτος», στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, στο Ελληνικό Ινστιτούτο Pasteur, σε μερικά ερευνητικά κέντρα μεγάλων νοσοκομείων, π.χ. Ευαγγελισμός, Άγιος Σάββας, Θεαγένειο Αντικαρκινικό Ίδρυμα. Συνολικά απασχολούνται 30 Φαρμακοποιοί.

- Βιομηχανία Φαρμακευτικών και Αρωματικών Φυτών, Βιομηχανία Ειδικών Τροφών, Βιομηχανία Επιδεσμικών και Χειρουργικών Υλών, και άλλων σχετικών υλών

Σήμερα ελάχιστοι φαρμακοποιοί απασχολούνται στις παραπάνω βιομηχανίες, ενώ θα έπρεπε σ' αυτές να υπάρχουν κατοχυρωμένες θέσεις επαγγελματικής δραστηριότητας και αποκατάστασης φαρμακοποιών.

- Επίσης, ένας φαρμακοποιός θα μπορούσε να εργαστεί, και μερικοί εργάζονται, σε άλλες Ανώτατες Σχολές, ειδικότερα στην Ιατρική. Τομείς της Ιατρικής όπου μπορεί άνετα να αποδώσει ένας φαρμακοποιός είναι η μικροβιολογία, η υγιεινή, η φυσιολογία, η ιστολογία-ιστοχημεία, η φαρμακολογία, η τοξικολογία. Σήμερα εργάζονται σε τέτοια εργαστήρια περίπου 50 φαρμακοποιοί. Στα τμήματα Χημείας των Α.Ε.Ι., σε εργαστή-

ρια Γενικής, Ανόργανης, Οργανικής, Φυσικής Χημείας, Χημείας Τροφίμων, Χημείας Περιβάλλοντος και Βιοχημεία υπολογίζεται ότι εργάζονται 40 φαρμακοποιοί, ενώ λίγοι απασχολούνται σε άλλα Πανεπιστημιακά Τμήματα και Σχολές, όπως Βιολογίας, Κτηνιατρική, Γεωπονίας, Δασολογίας.

- Παραπέρα, σε βιομηχανίες εντομοκτόνων, ζιζανιοκτόνων και άλλων γεωργικών φαρμάκων και αγροχημικών θα μπορούσαν να απασχολούνται και να αξιοποιούνται φαρμακοποιοί.

Η βιομηχανία τροφίμων επίσης, αποτελεί πεδίο επαγγελματικής αποκατάστασης αλλά και αξιοποίησης των γνώσεων των φαρμακοποιών. Αυτό δε γίνεται μέχρι τώρα στην Ελλάδα, σε αντίθεση με άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, π.χ. τη Γερμανία, όπου στο βιομηχανικό αυτό κλάδο προτιμώνται ειδικώς φαρμακοποιοί.

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ/ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

ΧΟΡΗΓΗΣΗ ΑΔΕΙΑΣ ΑΣΚΗΣΕΩΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΟΣ

Για την άσκηση του φαρμακευτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα, και ειδικότερα για την ανάληψη της υπεύθυνης διεύθυνσης φαρμακείων και φαρμακαποθηκών, ή ορισμένων τμημάτων παραγωγής ή ελέγχου σε φαρμακευτικά εργαστήρια ή φαρμακοβιομηχανίες, καθώς και για τη λήψη ειδικής «άδειας άσκησης του φαρμακευτικού επαγγέλματος στην Ελλάδα», που χορηγείται από το Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕ.Σ.Υ.) η άδεια λαμβάνεται κατόπιν εξετάσεων ενώπιον ειδικών τμημάτων του ΚΕ.Σ.Υ. στην Αθήνα (ν.206/47) ή στη Θεσσαλονίκη (ν. 1963/91). Οι εξετάσεις τις οποίες υφίστανται οι υποψήφιοι είναι πρακτικές και θεωρητικές.

Δικαιολογητικά Συμμετοχής στις Εξετάσεις Άδειας Άσκησης Επαγγέλματος Φαρμακοποιών

Α' Περίπτωση Πτυχιούχοι Ελληνικών Πανεπιστημίων

1. Αίτηση συμμετοχής
2. Αντίγραφο πτυχίου (επικυρωμένο)
3. Ένορκες βεβαιώσεις, επικυρωμένες από την οικεία Διεύθυνση ή Τμήμα Υγιεινής της έδρας του Φαρμακείου, στις οποίες θα πιστοποιείται αναλυτικά το χρονικό διάστημα της άσκησης και η επί εξάωρο καθημερινή άσκηση
4. Γραμμάτιο 4.000 δρχ. του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων
5. Επίδειξη εκλογικού βιβλιαρίου
6. Τετράδιο τεσσάρων τριμηνιαίων ασκήσεων θεωρημένο προ της έναρξης της άσκησης.

Β' Περίπτωση Πτυχιούχοι Πανεπιστημίων Εξωτερικού

1. Αίτηση συμμετοχής
2. Βεβαίωση αναγνώρισης του πτυχίου από το

Διαπανεπιστημιακό Κέντρο Αναγνώρισης Τίτλου Σπουδών Αλλοδαπής (ΔΙΚΑΤΣΑ)

3. Πιστοποιητικό διετούς άσκησης σε Φαρμακείο της ημεδαπής ή της αλλοδαπής στο οποίο θα αναγράφεται αναλυτικώς ο χρόνος άσκησης, θα φέρει υπογραφή του ασκήσαντος Φαρμακοποιού θεωρημένη από τον Πρόεδρο του οικείου Φαρμακευτικού Συλλόγου της οικείας Νομαρχίας και του Έλληνα Πρόξενου σε επίσημη μετάφραση
4. Γραμμάτιο 4.000 δρχ. του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων
5. Επίδειξη εκλογικού βιβλιαρίου
6. Διαβατήριο (επίδειξη)
- 6* Ομογενείς και υπήκοοι κρατών μελών της ΕΟΚ υποβάλλουν μαζί με τα δικαιολογητικά και άδεια παραμονής και εργασίας στην Ελλάδα (Ν. 517/68 αρ. 2 παρ.2)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Για τις πραγματικές τιμές των απαιτούμενων χαρτοσήμων - παραβόλων κτλ. καθώς και περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να απευθύνονται στη Διεύθυνση Υγείας που αντιστοιχεί στην περιοχή που διαμένουν.

ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΥ - ΦΑΡΜΑΚΑΠΟΘΗΚΗΣ

Άδεια ίδρυσης φαρμακείου χορηγείται στους πτυχιούχους φαρμακοποιούς που κατέχουν άδεια εξασκήσεως φαρμακευτικού επαγγέλματος. Μέχρι την 31-12-1996, η ίδρυση φαρμακείου ήταν χωρίς πληθυσμιακούς περιορισμούς. Από την 1-1-1997, όμως, και σε εναρμόνιση με τα ισχύοντα στις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τίθενται σε εφαρμογή και στην Ελλάδα πληθυσμιακοί περιορισμοί (ν. 1963/91) σε Δήμους και Κοινότητες της χώρας που αναφέρονται στην επίσημη απογραφή του κράτους, οι οποίοι διαιρούνται σε «Φαρμακευτικές Περιφέρειες». Ειδικώς οι περιοχές α) των Δήμων Πειραιώς,

Αγίου Γεωργίου Κερατσινίου, Νίκαιας, Δραπετσώνας και Κοινότητας Κορυδαλλού, και β) των Δήμων Θεσσαλονίκης, Καλαμαριάς, Πυλαίας, Νεαπόλεως, Συκεών, Πολίχνης, Σταυρουπόλεως, Ευόσμου, Αμπελοκήπων, Ελευθερίου-Κορδελιού, Μαινεμένης και Τριανδρίας, και Κοινότητας Αγίου Παύλου αποτελούν την ενιαία Φαρμακευτική Περιφέρεια Πειραιώς και Θεσσαλονίκης, αντιστοίχως. Με νόμο του 1991 προβλέπεται η δημιουργία μιας ακόμη ενιαίας Φαρμακευτικής Περιφέρειας, η οποία θα περιλαμβάνει τους Δήμους και τις Κοινότητες που είναι γύρω από την ευρύτερη περιοχή του Δήμου Αθηνών. Σε κάθε Φαρμακευτική περιφέρεια θα πρέπει να αντιστοιχεί το πολύ ένα Φαρμακείο ανά 2000 κατοίκους. Έτσι, ειδικώς για την περιφέρεια Θεσσαλονίκης, θεωρείται πλέον αδύνατη η ίδρυση άλλων φαρμακείων έπειτα από τους περιορισμούς που εισάγονται, επειδή ήδη υπάρχει πληθώρα φαρμακείων.

ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΗΤΙΚΑ

Αίτηση την οποία επιδίδει δικαστικός κλητήρας δια την χορήγηση αδείας ιδρύσεως Φαρμακείου σε συγκεκριμένο Δήμο ή Κοινότητα

1. Αντίγραφο πτυχίου Φαρμακευτικής
2. Αντίγραφο αδείας ασκήσεως Φαρμακευτικού επαγγέλματος
3. Πιστοποιητικό εγγραφής στα Μητρώα του Δήμου ή Κοινότητας
4. Πιστοποιητικό Στρατολογικής καταστάσεως

5. Απόσπασμα ποινικού μητρώου

6. Πιστοποιητικό Εισαγγελίας

7. Προκειμένου περί άγαμου γυναικός, Πιστοποιητικό Δήμου ή Κοινότητας ή ιερέως της Ενορίας της ότι είναι άγαμος

8. Προκειμένου περί εγγάμου γυναικός αντίγραφο ληξιαρχικής πράξης γάμου

9. Υπεύθυνη Δήλωση ότι:

- Δεν λαμβάνω σύνταξη εκ του δημοσίου ή ΤΣΑΥ ή οποιοδήποτε άλλο φορέα κοινωνικής ασφάλισως Δεν διευθύνω άλλο φαρμακείο, Φαρμακαποθήκη, ή εργαστήριο φαρμακευτικών προϊόντων

- Δεν τιμωρήθηκα δια παραβάσεως Φαρμακευτικής Νομοθεσίας με ανάκληση Φαρμακείου ή Φαρμακαποθήκης

- Δεν κατέχω άλλη ουδεμία Δημόσια, Δημοτική, Κοινοτική ή ιδιωτική θέση Επίδειξη εκλογικού βιβλιαρίου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Για τις πραγματικές τιμές των απαιτούμενων χαρτοσήμων - παραβόλων κτλ. καθώς και περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να απευθύνονται στη Διεύθυνση Υγείας που αντιστοιχεί στην περιοχή που διαμένουν.

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά αναφέρονται ενδεικτικά. Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθύνεστε απευθείας στους προαναφερόμενους οργανισμούς των οποίων οι διευθύνσεις παρουσιάζονται στο τέλος αυτού του εντύπου.

Απασχόληση Φαρμακοποιών

Οι τομείς απασχόλησης των φαρμακοποιών στην Ελλάδα είναι κατά προσέγγιση:

Ιδιωτικό Φαρμακείο	7000
Μισθωτοί	1850
Στρατιωτικοί	70
Δημόσιος Τομέας- Νομαρχίες	100
Εθνικός Οργανισμός Φαρμάκων	60
Πανεπιστημιακοί	80
Ερευνητικά Κέντρα	30
Νοσοκομεία	300

Φαρμακοβιομηχανίες	
Παραγωγή, ποιοτικός έλεγχος	100-200
Ενημέρωση Marketing	600
Βιομηχανίες Καλλυντικών	60
Ασφαλιστικά Ταμεία	100
Υπάλληλοι φαρμάκων	150
Ετεροαπασχολούμενοι	50

Στην αγορά λειτουργούν περίπου 8500 φαρμακεία. Υπολογίζεται ότι κάθε τόσο 1600 φαρμακοποιοί παίρνουν άδεια άσκησης του επαγγέλματος.

Χρήσιμες διευθύνσεις

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σχολή Επιστημών Υγείας

Τμήμα Φαρμακευτικής

Πανεπιστημιούπολη 540 06 Θεσσαλονίκη

Τηλ. γραμματείας: 031/997623

<http://amorgos.pharm.auth.gr/pharmacy.html>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

Σχολή Επιστημών Υγείας

Τμήμα Φαρμακευτικής

Πανεπιστημιούπολη 261 10 Πάτρα

Τηλ. γραμματείας: 061/997537

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Σχολή Επιστημών Υγείας

Τμήμα Φαρμακευτικής

Ιπποκράτους 44, 10 680 Αθήνα

Τηλ. γραμματείας: 01/7284351, 7230856

<http://www.pharm.uoa.gr/>

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟΙ ΦΟΡΕΙΣ / ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΣ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ (ΠΦΣ)

Δευτεροβάθμιο Όργανο των Φαρμακοποιών με φαρμακεία

Σ' αυτόν ανήκουν όλοι οι τοπικοί Σύλλογοι

Πειραιώς 134 & Αγαθημέρου

Τηλ. (01) 3450753, 3459324 FAX: (01) 3410372

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ

Ανήκουν οι μισθωτοί φαρμακοποιοί

Τηλ. (01) 5245820

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΩΝ ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

Ανήκουν οι Νοσοκομειακοί Φαρμακοποιοί

Τηλ. (01) 7753104

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Διεύθυνση: Πλουτάρχου 4 Θεσσαλονίκη

Τηλ. 031/221051

ΣΥ.ΜΕ.Φ.Φ.Α: ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Γραμματεία Φαρμακευτικής Σχολής Αθηνών

Πανεπιστημιούπολη Ζωγράφου, 157.71 Αθήνα

Τηλ.: 7230856 – 7230686 e-mail: symeffa@pharm.uoa.gr

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

Διεύθυνση: Μοναστηρίου 15, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 031/539096, 525956

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Διεύθυνση: Λεωφ. Αλεξάνδρας 196, Αθήνα

Τηλ.: 01/6432332, 6441890, 6461417

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ

Διεύθυνση: Μεσογείων 459, 153 43 Αγ. Παρασκευή, Αθήνα

Τηλ.: 01/6399996, 6006074

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΥΓΕΙΑΣ ΝΟΤΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

Διεύθυνση: Θησέως 273, 176 74 Αθήνα

Τηλ.: 01/9308466, 9308471, 9308467, 9308472

Βιβλιογραφία

- «Σπουδές μετά το Λύκειο», Εκδόσεις: Οργανισμός Εκδόσεως διδακτικών βιβλίων, Αθήνα
- Οδηγός Σπουδών Τμήματος Φαρμακευτικής Παν. Πατρών
- «ΚΑΝΩΝ το παρόν των επιστημών στην Ελλάδα», εκδόσεις: Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική Πρωτεύουσα της Ευρώπης 1997
- Οδηγός Σπουδών Φαρμακευτικής Σχολής, Ακαδημαϊκό Έτος 1998-1999, Αθήνα 1998

Επιμέλεια - έκδοση : Γραφείο Διασύνδεσης σπουδών και σταδιοδρομίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Συντονισμός ομάδας εργασίας: **Νόρα Καρασαββίδου** , λέκτορας τμήματος Οικονομικών Α.Π.Θ., μέλος της Επιτροπής Υλοποίησης Έργου
Δέσποινα Κεμεντζετζίδου , υπεύθυνη ομάδας Πληροφόρησης του Γραφείου Διασύνδεσης

Ομάδα εργασίας: **Κική Ματσούκα** , συνεργάτης του Γραφείου Διασύνδεσης
Ελεάνα Μπάλλα , συνεργάτης του Γραφείου Διασύνδεσης

Διεύθυνση επικοινωνίας: Κεντρικό Γραφείο Διασύνδεσης, Κτίριο Διοίκησης Α.Π.Θ., Πανεπιστημιούπολη, 540 06 Θεσσαλονίκη
τηλ./fax: 031.995831, e-mail: gd-oe@cso.auth.gr